

Tremtinys

Nr. 15 (1229)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2017 m. balandžio 21 d. *

Susitikimas su tremties paveldo metraštininku

Balandžio 11 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos salėje įvyko susitikimas su fotografu, keliautoju, ekspedicijų po lietuvių tremties ir kalinimo vietas organizatoriumi Gintautu Alekna. Susitikime dalyvavo LPKTS vadovai ir nariai, bendrijos „Lemtis“, besirūpinančios lietuvių tremtinių kapų inventoriavimui ir išsaugojimui, naujasis pirmininkas Aleksandras Rubinovas ir buvęs ilgametis vadovas Antanas Sadeckas, miesto visuomenė.

G. Alekna pasakojo apie 2016 metų surengtas ekspedicijas į Komiją ir Krasnojarsko kraštą, rodė nuotraukas, dalijosi išpūdžiais apie ekspedicijoje patirtus nutikimus, susitikimus su gyventojais, ten likusiais lietuviais, vietine valdžia, atsakinėjo į susirinkusių klausimus. Kai kas iš dalyvavusių susitikime atpažino savo tremties vieta.

Kapinių būklė jvairiose tremties vietovėse yra skirtinga. Vienur kapinės prižiūrimos, kitur apleistos, bet atpažįstamos, surandamos, o dar kitur iš jų nelikę né ženklo ir nebūtinai natūraliai sunykusios. Pavyzdžiui, kai 1989 metais lietuviai émė vežtis Tévvynėn artimuju pa-

laikus, buvo tokiai, kurie paliko atviras kapų duobes. Vietinė Asino valdžia tada buldozeriu sulygino visas kapines...

G. Alekna pabrėžė, kad būtent su-nykusias kapines svarbu pažymėti – pastatyti kryžius, užfiksuoti koordina-tes, o ne tas, kurios prižiūrimos, kurio-se stovi dešimtys kryžių, kaip tai daro „Misija Sibiras“. Arba Krasnojarsko krašto lietuvių bendruomenė, 2-ojo ki-lometro gyvenvietės kapinėse tremti-nių statytus kryžius suvertusi į krūvą ir pastačiusi keletą naujų jokios vertės neturinčiu kryžiu.

Lietuva valstybiniu lygiu lietuvių tremties paveldo Rusijoje klausimą nesprendžia. Bendrijos „Lemtis“ buvęs vadovas Antanas Sadeckas papasa-kojo, kad jau prieš 12 metų parengė i ministerijoms pateikė tremtinių kapų priežiūros, remonto, išsaugojimo me todikos projektą. Kultūros ministerija išleido įsaką, kaip tvarkyti tremtinių kapines, tačiau neaišku, ar kas šiuo įsa-ku vadovaujasi. „tvarkytoju“ niekas

Skaitytojams priminsime, kad Gintautas Alekna ekspedicijoje po trem-

ties ir kalnimo vietas Rusijoje pradėjo dalyvau- ti nuo 1989 metų. Per 28 metus dalyvavo 50 eks- pedicijų, aplankė beveik visas Ru- sijos sritis, kuriose buvo tremti- nių iš Lietuvos – apie 85 procen- tus visų išlikusių

tremties vietų. Jis Sibire ir kitose Rusijos vietose iš viso išbuvo daugiau kaip 900 dienų, lėktuvais, traukiniais, automobiliais, visureigiais, laivais ir pėsčiomis nukeliavo daugiau nei 400 tūkstančių kilometrų, aplankė daugiau kaip 1000 tremties vietovių, apie 400 kapų ir kapaviečių. G. Alekna turi sukaupę unikalų foto ir vaizdo medžiagą archyvą, kuriame apie 35 tūkstančiai nuotraukų, apie 180 valandų įvairiais formatais nufilmuotos medžiagos.

Už savo veiklą apdovanotas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordino 3-iojo laipsnio medaliu (1997), pripažin-

tas Lietuvos televizijos akcijos „Daugiau saulės, daugiau šviesos“ laureatu (2006), apdovanotas Petro Abukevičiaus premija už pažintinį filmą „Kamanos“ (2001), jam paskirta Mažeikių krašto kultūros premija ir suteiktas Metų mažeikiškio titulas (2007), apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino Riterio kryžiumi (2009), Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliu ir „Vilties žvaigždės“ medaliu (2013), Kultūros ministerijos garbės ženklu „Nešk savo šviesa ir tikėk“ (2016).

X (2018).

Mielieji,

Noriu dar kartą padėkoti už jūsų aktyvų darbą ir visokeriopą paramą Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungai. Tik paramos ir projektų, kuriuose dalyvaujame, dėka galime vykdyti veiklą: organizuoti renginius, statyti ar atstatyti paminklus, bunkerius, leisti knygas, organizuoti konferencijas, seminarus, minėjimus.

Jūs ir jūsų artimieji, deklaruodami pajamas iki gegužės 1 dienos, turi galimybę 2 procentus gyventojų pajamų mokesčio (GPM) paramą skirti LPKTS ar konkrečiam LPKTS filialui.

Norėdami skirti 2 procentus GPM paramą LPKTS, galite tai padaryti prisijungę prie elektroninės bankininkystės, užpildę prašymo formą (FR0512) bei išraše mūsu rekvizitus:

Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniaių sąjunga

Laisvės al. 39, Kaunas
Įmonės kodas 300032645
PVM mokėtojo kodas
LT100001007819

arba pasirinktam LPKTS filialui:
Lietuvos politinių kalinių ir tremti-
nių sejungos (irėžtų miesto) filialas.

Šie 2 procentai GPM jums papildomai nieko nekainuoja, nes jie skiriame iš jūsų jau sumokėto gyventojų pajamų mokesčio, kuris, nepaskirtas konkretiųjų organizacijai, liks būgdęto.

**LPKTS valdybos pirmininkė
Rasa DUOBAITĖ-
RUMBUlienė**

Skirkite du procentus gyventojų pajamų mokesčio Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai

**Kviečiame skirti 2 proc. gyventojų pajamų mokesčio dalį
Lietuvos politinių kalinių ir tremtiniių sąjungai**

Viešoji archyvo brėžiniui kodas: **F R 0 5 1 2 Versija 0 2**

Forma patvirtinta Valstybinės mokesčių inspekcijos
prije Lietuvos Respublikos finansų ministerijos
viršininko 2003 m. vasario 7 d. įsakymu Nr. V-45
(2012 m. vasario 17 d. įsakymu Nr. VA-16 redakcija)

Pilda VMi darbuotojas

1 Mokesčio mokėtojo identifikacinis numeris (asmens kodas) **3 8 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0**

2 Telefonas **8 6 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0**

3V Verdas **V A R D E N I S** 3P Pavarde **P A V A R D E N I S**

4 Adresas **J O S U A D R E S A S**

PRAŠYMAS PERVESTI PAJAMŲ MOKESČIO DALĮ VIENETAMS, TURINTIEMS TEISĘ GAUTI PARAMĄ, IR (ARBA) POLITINĖMS PARTIJOMS

5 Mokesčinių laikotarpis 2 0 1 6	6S vienetams, turintiems teisę gauti paramą ☒	6A Atsisakau mokesčio dalį skiriu** vienetams, turintiems teisę gauti paramą ☐	7S Mokesčio dalį skiriu* politinėms partijoms ☐	7A Atsisakau mokesčio dalį skiriu** politinėms partijoms ☐	8 Papildomu lapu skaičius ☐	
(Galite paym. čia tik vieną laukelį)					(Galite paym. čia tik vieną laukelį)	
Eilutės Nr.	E1 Gavėjo tipas***	E2 Gavėjo identifikacinis numeris (kodas)	E3 Mokesčio dalies paskirtis****		E4 Mokesčio dalies dydis (procentais)	E5 Mokesčio dalį skiriu iki mokesčinių laikotarpio*****
1	2	3 0 0 0 3 2 6 4 5	L P K T S		2 , 0 0	2 0 1 9
2	☐				,	Y Y Y Y
3	☐				,	Y Y Y Y
4	☐				,	Y Y Y Y
5	☐				,	Y Y Y Y
6	☐				,	Y Y Y Y
7	☐				,	Y Y Y Y

* Paym. čia 6S ir (ar) 7S laukelį, mokesčio dalis bus pervedama šiam prašymu nurodytiems vienetams, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms (ankstesnio mokesčinių laikotarpio prašyme, kuriamo buvo upildyt 6S laukelį), nurodytiems vienetams, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms mokesčio dalis nebebus pervedama.
** Paym. čia 6A ir (ar) 7A laukelį, mokesčio dalis Jūsų ankstesniuose prašymuose nurodytiems vienetams, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms nebebus pervedama.
*** Gavėjo tipas: 1 - politinė partija, 2 - vienetas, turintis teisę gauti paramą.
**** E3 laukelis užpildomas, kai pagiedaujama nurodyti vienetus, turinčiam teisę gauti paramą, arba politinė partija, kokią tikslui jis turėtų panaudoti skiriama mokesčio dalį. Jrašomas gavėjo programas, meno ar sporto kolektyvo, padalinio, (sutrumpintasis) pavadinimas. Negali būti įrašomi vardai, pavardės ir daugiau kaip 2 skaitmenys.
***** E5 laukelis užpildomas, kai mokesčio dalį temi patems vienetams, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms pagiedaujama skirti išlaužai kaip 1 metus. Jrašomas laikotarpis negali būti ilgesnis nei 5 metai, pradedant skaičiuoti nuo metų, įrašyti 5 laukelyje.

Ašmuo, pateikęs prašymą **PARĀŠAS** **VARDENIS PAVARDENIS**
(parāšas) (vardas, pavardė)

Barcode: 3 0 9 0 2 8 8 1 3 5 1 6 9 4

Susitikimo šventė

Balandžio 5 dieną Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių salėje Kaune atvirame TS-LKD Centro skyriaus posėdyje įvyko šventinis susitikimas su Vasario 16-osios Akto suradėju profesoriumi Liudu Mažyliu. Profesorius išsamiai papasakojo, kaip buvo surastas svarbiausias mūsų valstybės gimimo dokumentas, pagrindė savo samprotavimus, kad Akto surašytas buvusio Lietuvos Tarybos generalinio sekretriaus Jurgio Šaulio ranka. Paneigė kaikurių dabar vadovaujančių ir susireikšminusių istorikų (kai kuriems iš jų net mūsų Dainų šventės yra jau kokčios) samprotavimus dėl jų abejonės surasto Akto tikrumu, demagogišku siūlymu jo tikrumą toliau tirti. Kalbėtojas pabrėžė, kad surasto Vasario 16-osios Akto tikrumą patvirtina ne tik išlikusi jo originali išvaizda, bet ir pačios Vokietijos vyriausybės patvirtinamasis žodis.

Smagu pažymėti profesoriaus kilnį

nuostatą, kad vykdymas savo užsibrėžtą misiją – surasti Vasario 16-osios Aktą – apie verslininkų magnato siūlomą milijoną visai negalvojo. Tą Liudas Mažylis patvirtino ir šiame susirinkime, sakydamas, kad Akto suradimas nieko bendro neturi su tomis verslo siūlomomis pinklémis. Pabrėžė, kad jis negalėjęs būti vagimi – pagrobtį surastą Aktą, jį pristatyti adresatui ir gauti už tai milijoną...

Gausiai plojimais, pasklidusia dvasine šiluma ir gėlių puokštėmis padėkota profesoriui už susitikimą, už šią patriotinio pakylėjimo pamoką.

Tegul surastas Vasario 16-osios Aktas, paskelbęs mūsų valstybės atkūrimą, būna ne tik trumpalaikis šviesos blyksnis, tegul jis dar kartą tampa mus vienijančioji ir kuriamoji jėga, tegul jis visada žadina pasididžiavimą mūsų taučios išverme, mūsų valstybe, jos garbinga istorija, jos žmonių kilniais darbais.

Zigmas TAMAKAUSKAS

Sekmadienis. Žingsniavau rudenėjančio miesto gatve iš rytinių pamaldų. Gatvė buvo nutieksta skaisčios vidurdienio saulės. Prisiskynusi puokštę įvairiaspalvių jurginų, patraukiau močiutės namų link.

Pagaliau priėjau medinį, baltais langais namą. Akimirką sustojau ties nuožiemos šalčio bei metų pavargusiais varteliais. Mintyse iškilo nuotrauka, į kurią, neatitraukdama akių, žiūrėdavau vaikystėje. Galbūt todėl, kad ji kabėjo močiutės svetainėje, vienintelė ir tokia vieniša ant tuščios rausvos sieenos. O gal ir todėl, kad toje nuotraukoje mano senelė su seneliu dar tokie jauni, spinduliuojantys gyvenimo džiaugsmu bei meile. Tiesa, ši fotografija daryta tremtyje – Sibire – tačiau jiedu šypsosi, net atrodo labai laimingi. O juk jie buvo taip toli nuo Lietuvos. Taip toli nuo Tėvynės ir... laisvės!

Atsitokėjau. Ižengiau pro vartelius. Prie namo durų, papuoštų margaspalvių gėlių vazona, mane pasitiko močiutė, švelniai žvelgdamas pro trumputes, palbusias blakstienas. Vėliau tarė:

– Sveika, Eglut. Laukiau tavęs, vai keli. Net pyragą iškepiau. Eikš vidun.

Aš tik placiai nusišypsojau ir sekiau močiutei iš paskos. Senelė padėjo ant stalą puodelius, arbatinuką, šiltą raugoli su obuoliais. Mes susėdome, pa-

Kvēpuok laisve

lengva gurkšnojome arbata. Pakeliam akis į senąją nuotrauką...

– Močiute, – pagaliau paklausiau aš, – kodėl tu su seneliu toje nuotraukoje šypsais? Juk jūs buvote aplėsti nuo Lietuvos, draugų, šeimos...

– Oi, kad tu žinotum, kaip tai buvo sunku. Kiek ašarų skruostais nuriedėjo, kai mus vežė Sibiran. Iš mūsų širdžių norejo išplėsti gerumą, meilę Tėvynei, bet mudviejų meilę ir tikėjimas buvo daug stipresni... Tu gimei laisvoj Lietuvoj. Tu nežinai, ką reiškia kentėti dėl laisvės, nežinai, kas yra karas ir baimė. Esi saugi. Šiandien gali nebiodama kalbėti apie tai, ką iš tiesų galvoji, keliauti. Beje, ar tu vis dar rašai eileraščius?

– Taip, močiute, taip...
– Apie ką jie?

– Apie žmones, kurie išsilaisvina iš sunkių, mintis varžančių grandinių. Apie tai, kaip jie pabėga iš tautų kalėjimo ir visam pasaulyui, garsiai šaukdamai, skelbia, jog egzistuoja. Tie žmonės imasi darbų, kurie jiems patinka. Jie šoka laisvės šokį ir garsina savajį laisvės vardą. Iš tiesų tie žmonės – tai Lietuva.

– Brangink, Eglute, laisvę. Taika – trapi vertybė. Sakyk ir daryk, ką tik širdis geidžia, bet visuomet atsakyk už savo veiksmus, nes pasiteisinti ne-

Ateina laikas, kai Aukščiausiojo valia už nekaltais pralietą kraują yra atlyginama su kaupu.

Okupacijos metais žuvo daugiau kaip 20 tūkstančių partizanų. Čekistai tardymo kamerose nužudė šimtus kalinių. Bolševikų kariniai tribunolai myriop pasiuntė tūkstančius Lietuvos žmonių. Sibiro platybėse bado, šalčio ir vergijos spąstuose liko amžiams įkalinti tremtiniai iš Lietuvos. Skausmingas krauko ir ašarų šaltinis išsiliejo į placią upę ir sugriovė bolševikinės imperijos valdomą žmonių traiškymo malūną.

Pajutę, kad žemė slysta iš po kojų, raudonieji fašistai pradėjo atvirą terorą. Azerbaidžano sostinėje surengė kruvinas „žaidynes“ su kariškais kastuvėliais. Tada atėjo eilė Gruzijos sostinei – ten pakartojo ši „triuką“. Norėdami būti tikri dėl nepriklausomybės pabaigos Lietuvoje, nusprendė, kad kastuvėliai nebepadės, ir pasitelkė šarvuocius bei tankus. Vilniaus televizijos bokštą saugojo minios žmonių, sužiavusių iš atokiausiu Lietuvos kampeilių. Žmonės nesipriešino ir liko savo vietose, o tankai gėdingai atsitraukė, palikę 14 nukautų beginklių aukų ir šimtus sužeistųjų.

Manau, čia labai tinka žinomo partizanų vado Liogino Baliukevičiaus-Džuko mintis: „Ir kas gi mus nugalės, jeigu mes nugalėjome pačią mirtį“.

Mes, kuriems pavyko grįžti iš Sibiro amžino išalo žemės, neparsivežėme nei keršto, nei pykčio, bet padarėme vieną klaidą, kad nepareikalavome nubasti tū, kurie prisdėjo prie Lietuvos žmonių naikinimo. Tokią pat klaidą padarė ir Sajūdis. Patikėjės gyventojų sąžiningumu, valdžią atidavė buvu-

siems kolaborantams. O juk 1991 metų rugpjūčio 23 dieną po Pučo Maskvoje galėjo ištisinti šią klaidą, nes kolaborantai ir tautos išdavikai buvo gerokai išsibauginę ir pakrikę.

Sovietmečiu sklandė tokia pasakėlė: du veikėjai kalbėjos, ką darytų, jei būtų nugriauta geležinė siena. Vienas ir sako: „Lipčiau į medį, kad bėgdami manęs nesumindžiotų“.

Atkūrus Nepriklausomybę, kai kurių lietuvių savo ateiti matė ir gyvenimą kūrė toli nuo Lietuvos. Ir ne vien dėl geresnės buities, kiek norėdami pabėgti nuo Lietuvos valdytojų – antžmogų. Šie savo krašte irgi tik svečiai, nes važinėja po visą pasaulį su turistiniais kelialapiais, valstybės apmokamais. Kai vieno Seimo nario paklausiau, kur buvo dingęs, atsakė, jog Taivano saloje. „Ką ten nuveikei?“ – pasidomėjau. „Et, nieko ypatingo, tiesiog pasinaudojau Seimo suteikta galimybe“.

Seimūnai jau „atradė“ Aliaską, o Viduržemio jūros kurortai šiandien – jų kasdienybę.

Viena neeilinė Seimo ponia per Atlantą nuskrido į Japoniją. Tikėtina, jog atsiras ir toks „keliautojas“, kuris per Ramujų vandenyną pasieks Islandiją.

Lietuvoje šiuo metu vyrauja ypatinė atskirtis – turtinguų ir vargšų. O kokiai socialinėi grupei priklausote jūs?

Dažnai savęs klausiu, ko man, tiek visko patyrusiam, reikia dabar? Norėčiau, kad Lietuvos padangė būtų taiki ir giedra, o švelnus vėjelis išsklaidytų sovietmečio puvėsių dvoką. Ir kvėputi, ir gyventi būtų visiems lengviau.

Tikėkime, kad Aukščiausiojo valia visiems bus atlyginta pagal nuopelnus.

Vytautas KAZIULIONIS

priklausomybę negali. Kvēpuok laisve, pajusk ją ir, jei reikės, gink – tik niekada neišduok savo Tėvynės, nes viskas, ką turi, – Lietuva, kurioje telpa tava šeima, draugai, nepriklausomybė ir laimė.

Padėkojus mylimai močiutei, paliku kai pyragu ir arbata kvepiančius jos na-

mus. Vėl ėjau gimtojo – man labai brangaus – miesto gatvėmis ir jaučiausis be galio laiminga. Juk laisvi čiulbantys paukščiai medžių viršūnėse, laisva aš bei mano Lietuva!

Gabija KASPARAVIČIŪTĖ,
Telšių Vincento Borisevičiaus
gimnazijos II klasės mokinė

Įvykiai, komentarai

Rusų politologė: „Trumpas sprogdina Rusijos sistemos pamatus“

Prezidentas Donaldas Trumpas ne šiaip sugriovė Rusijos monopoliją būti nenuuspējama, bet pačiu ižūliausiu būdu išmušė Rusijai iš rankų svarbiausių jos užsienio politikos instrumentą, – savo paskyroje „Facebook“ rašo rusų politologė Lilija Ševcova. Anot jos, JAV prezidentas D. Trumpas įvarė Rusiją į kampą.

„Naujasis amerikiečių prezidentas, galima sakyti, kloja trolilą po svarbiausių rusiškos sistemos pamatu – galia. O juk Maskva taip juo pasitikėjo ir tikėjosi; galima tik išsivaizduoti, kokios nuotaikos dabar sklando Kremliaus aplinkoje, – kalba politologė. Ji pabrėžė, kad Trumpas ne šiaip sugriovė Rusijos nenuuspējamumo monopoliją, bet pačiu ižūliausiu būdu išmušė Rusijai iš rankų svarbiausių jos užsienio politikos instrumentą: „Rusija galėjo sau leisti būti nenuuspējama ir rinkti taktines pergalės tik tada, kai buvo įsitikinusi nuspējamais Amerikos veiksmais, kai Kremlis galėjo perprasti jos būsimą reakciją. O kaip reikės elgtis dabar, kai visas pastangas reikės eiktoti vien tam, kad suspėtum sekti trumpiškus kūlversčius?“

Politologė Ševcovos nuomone, pradėjės „mosuoti“ raketomis „Tomahawk“ ir numetės ant Afganistano islamistų dešimt tonų sveriančią „visų bombų motiną“, Trumpas taip pranešė ne tik apie sau pasieliekamą teisę spręsti pasaullines problemas jėgos metodais, bet ir galimybes intervencijoms. „Ką tai galėtų reikšti Rusijai?“

Ogi tai, kad vakar nusprendės pabombarduoti Sirijoje ir Afganistane, šiandien pagrasinės smogti Šiaurės Korėjai – jei šios lyderis toliau tės branduolinius bandymus, rytoj Trumpas gali sugalvoti padaryti tvarką Donbase! Taigi iš jo galima laukti bet kokio netikėtumo!“ – teigia politologė.

L. Ševcova sako, kad daugelis putinistų tikėjosi, kad Trumpas „nutemps Ameriką į poilsį ir atlaisvins tarptautinę politinę areną nuo atsibodusio pasaulinio hegemono“, deja, vietoje tų vilčių, Amerikos prezidentas „sugriovė Rusijos planus išsaugoti Asadą, nusprendė palaikyti NATO ir, negana to, užmezgė draugystę su Pekinu, ignoruodamas Kremliaus ištiestą draugystės ranką“.

„Žinoma, galima susėdus su spin-dinčia Irano ir Sirijos kompanija (Erdoganas, tas apsukrus turkas, išdavė – tai persivertėlis!) pasvarstyti apie kerstingą atpildą. Tik štai problema – su Amerika galima badytis ir tamptyti ją už uodegos, tačiau ryžtis tiesioginei konfrontacijai niekaip negalima. Ir tą Kremliaus puikiai supranta: juk tuomet tekėti atsisakyti išbandyto išgyvenimo mechanizmo, kuris grįstas naudojimusi Vakarų resursais, o tų resursų raktas – amerikiečių kišenaitėje... Ne, Kremliaus jokiu būdu negali sau to leisti. Apmaudu dar ir todėl, kad net už ūsų timptelėti Amerikos (kaip būdavo šlovingaisiais Obamos prezidentavimo metais) dabar negali – tas prietranka Trumpas gali vožtelėti atgal!“ – rašo

savo paskyroje L. Ševcova.

Priminsime, kad balandžio 4 dieną Sirijos prezidento Bašaro Asado aviacija bombardavo Idlibo provinciją naudodama cheminių ginklų: žuvo 87 civiliai, iš kurių 31 – vaikai iki 18 metų ir 20 moterų.

Dėl šios priežasties JAV smogė raketų „Tomahawk“ smūgį Sirijos vystausybinių oro pajėgų basei, iš kurios, kaip manoma, kilo kariniai lėktuvai su cheminiu ginklu. Idomu tai, kad Pentagonas patikino, jog Rusijos kariai, kurie yra Asado sąjungininkai, buvo perspėti apie būsimą raketinį smūgį. Po smūgio „Conflict Intelligence Team“ specialistai išanalizavo nuotraukas, rusų korespondentų padarytas raketų smūgio sunaikintoje karinių oro pajėgų bazėje Sirijoje: jose analizuotojai aptiko nufotografuotus konteinerius su cheminiem medžiagomis, skirtomis cheminiams ginklui. Asado atstovai pranešė, kad atakos metu žuvo 6 žmonės, tarp kurių buvo keturi civiliai, pasimaišę ne laiku oro bazėje, o tai, kad Sirijos kariai surengė cheminę ataką prieš gyventojus, paneigė pats Asadas, pavadinės įvykusį faktą „šimtaprocentine falsifikacija“. Na, iš kur karinėje oro bazėje maišosi pašaliniai civiliai, jau ir analiziu specialistai nepaaiškins, o štai nuotraukose užfiksuočių konteineriai su cheminiem medžiagomis verčia užduoti klausimą – kodėl tie konteineriai yra tokie pat, kokius naudoja Rusija?

Balandžio 13 dieną Amerika numetė ant Afganistano islamistų (ISIS) pa-

čią galingiausią nebranduolinę bombą. Ji buvo skirta sugriauti požeminę islamistų bazę su šaudmenų sandėliais, kurį atakuoti pėstininkų pajėgomis būtų buvę per daug nuostolinga. Šią ataką D. Trumpas pavadino „labai sekminga misija“. Afganistanas pareiškė, kad po atakos buvo rasti 90 ISIS smogikų kūnai.

Beje, gal kam nors perskaičius straipsni kils klausimas, o kokią teisę JAV turi daryti tvarką Donbase? Ogi tarptautinę: Ukraina atsisakė iš Soviečių sajungos paveldėto branduolinio arsenalo pagal 1994 metų Budapešto memorandumą, kurį ji pasiraše su Jungtine Karalyste, Jungtinėmis Valstijomis ir Rusija. Pagal tą sutartį Ukrainai mainais buvo pažadėtos suverenumo garantijos ir teritorijos neliečiamumas. Deja, viena iš garantuotojų pati tapo plėšike, pasikėsinusia į Ukrainos suverenitetą ir užgrobusia dalį Ukrainos – tai Rusija. Po to galima neabejoti, kad likusios garantijos atstovės turės išimtaprocentinę teisę nubausti agresorių. Taigi JAV ne tik turi teisę daryti tvarką Ukrainoje, bet ir privalo – ji tai įsipareigojo 1994 metais Budapešte. Jei Amerika to nepadarys, bus suduotas smūgis jos tarptautiniam autoritetui, ir netgi pačių amerikiečių pasitikėjimas savo šalimi smuks – juk ukrainiečių diaspora Valstijose nuolat keltų klausimą, kodėl JAV nesilaikė įsipareigojimų jų senosios Tėvynės atžvilgiu?

**Pagal užsienio spaudą parengė
Gintaras MARKEVIČIUS**

Ukrainos kariai dėkoja Lietuvai

Balandžio 13 dieną Lietuvos Respublikos Prezidentė Dalia Grybauskaitė susitiko su Ukrainos kariais savanoriais, kurie šalies vadovei įteikė Lietuvos ir Ukrainos vėliavą su fronto linijoje kovojančių karių parašais. Taip Ukrainos laisvės gynėjai išreiškė padėką Prezidentei ir visos Lietuvos žmonėms už tvirtą paramą Ukrainai bei jos europiniams pasirinkimui.

Ukrainos savanoriai taip pat įteikė Prezidentei specialų apdovanojimą už Europos vertybų, laisvės ir neprilausomybės gynimą. Tokiu apdovanojimu buvo pagerbtai ir „Euromai-

dan“ dalyviai.

Prezidentės teigimu, savo šalies laisvę ir ateityį ginantys ukrainiečiai yra drąsos, pilietiškumo ir pasiaukojimo tévynei pavyzdys. Valstybei būtinės reformas Ukraina įgyvendina itin sudėtingomis sąlygomis, tačiau Lietuva tiki Ukrainos žmonių sėkmę ir toliau jiems padės.

Lietuva tvirtai palaiko Ukrainą tarptautinėje erdvėje, padedajai kovoti su korupcija, įgyvendinti svarbias teisines, ekonomines, viešojo sektorius pertvarkas. Ukrainos žmonių pastangos duoda vaisių – Europos Parlamente

tas jau pritarė bevizio režimo suteikimui Ukrainos piliečiams.

Tačiau, pasak Prezidentės, reformų kelyje itin svarbu nesustoti ir pasinaudoti visomis galimybėmis kuriant skaidrią, modernią valstybę. Nuo to priklauso Ukrainos ateitis ir jos žmonių gerovę.

Lietuva visokeriopomis priemonėmis padeda Ukrainai stiprinti ir modernizuoti karines pajėgas, o karos žiaurumus patyrusiems žmonėms – atsitiesti. Mūsų šalyje sudarytos galimybės studijuoti Ukrainos kariams, sužeistiesiems teikiamos gydymo ir reabilitaci-

jos paslaugos, rengiamos bendros Lietuvos, Lenkijos ir Ukrainos brigados pratybos. Lietuva taip pat remia karą patyrusių Rytų Ukrainos vaikų ugdymą ir padeda priverstinių savo namus palikusiems žmonėms.

Nuo karinės agresijos Ukraine pradžios Lietuvos suteikta humanitarinė pagalba siekia 1,2 mln. eurų.

Už tvirtą paramą Ukrainos nepriklasomybei, jos suverenitetui, teritoriniams vientisumui bei europiniams siekiams Prezidente 2015 metais buvo įteiktas „Ukrainos metų žmogaus“ apdovanojimas.

Lietuva ir Kinija stiprina dialogą

branduolinis bandymus ir taiko sankcijas šiai valstybei.

Prezidentės su Parlamento vadovu Zhang Dejiang kalbėjo ir apie ES, ir Kinijos bendradarbiavimo stiprinimą. Susitikime aptarta derybų eiga dėl ES ir Kinijos investicijų sutarties, perspektyvos sudaryti ES ir Kinijos laisvosios prekybos sutartį.

Aptariant dvišalius santykius, šalies vadovė pabrėžė, jog Lietuvos ir Kinijos ekonominis bendradarbiavimas stiprėja. Per šešerių metus keturis kartus išaugo mūsų valstybės eksportas į Kiniją.

Miliardinė šios valstybės rinką vis labiau atranda ir Lietuvos maisto ga-

mintojai. Atsakingos Kinijos institucijos 17 Lietuvos pieno perdirbimo įmonių suteikė teisę įvežti savo gaminius į Kiniją. Pirmieji lietuviški pieno produktai šiaisiai metais jau pasiekė Kiniją. Gegužę 16 lietuviškų įmonių ir asociacijų dalyvaus Šanchajaus maisto prekių parodoje „SIAL China 2017“.

Savo produkciją Kiniją taip pat eksportuoja Lietuvos lazerių gamintojai. Kompanijos „Šviesos konversija“ ir „Eksma“ yra įsteigusios savo atstovybes šios šalies miestuose Šenčžene ir Šanchajuje. Smarkiai didėja į Lietuvą atvykstančių Kinijos turistų skaičiai. Pernai kinų turistų skai-

čius pasiekė 12 tūkstančių ir per treis metus išaugo dvigubai. Taip pat svarstoma tiesioginio skrydžio iš Lietuvos į Kiniją galimybė.

Dar viena perspektyvi bendradarbiavimo sritis – logistika ir krovinių pervežimas. Lietuva domisi galimybėmis dalyvauti Kinijos „Vienos juostos, vieno kelio“ strategijoje, kuri sujungtų Kiniją su Šiaurės Europos ir Baltijos jūros regionu.

Šiuo metu pagal dvišalės prekybos apimtis Kinija yra 18 Lietuvos prekybos partnerė. Tiesioginės šios šalies investicijos Lietuvoje 2016 metais viršijo 21 milijoną eurų.

Prezidentės spaudos tarnyba

Naujos knygos

Gyvenimo universitetai be diplomų

Apie tremtį, lagerius, tautiečių partitas kančias parašyta nemažai knygų. Po gaivios Atgimimo bangos buvę politiniai kaliniai, tremtiniai. Jie norėjo palikti prisiminimus vaikams ir vaikaičiams apie sunkų darbą amžino iššalo žemėje, mirtis, ligas ir žaurius prižiūrėtojų veiksmus, siekiant nužmoginti ne savo noru atsiradusius svetimoje žemėje. Naujoje knygoje „Viltis sugrįžti“ aprašomi Ukmergės krašto žmonių išgyvenimai tremtyje ir sovietų lageriuose. Ją išleido LPKTS Ukmergės filialas. Epizodų, kaip įprastinio faktų pasikartojimo apie sunkų kategoriską darbą, bądą, nuolatinį Tėvynės ilgesį, stengiaus „nepastebėti“, nes knygoje „Viltis sugrįžti“ radau įdomių aprašymų, kaip mūsų tautiečiai kritiškais momentais panaudojo sukaupta išmintimi, logika, siekdamis apsaugoti save ir vaikus, kad jie nepamirštų Tėvynės, gimtosios kalbos, nes visi tikėjo sugrįšią. Juk ir knygos pavadinimas skambus ir pranašingas – „Viltis sugrįžti“.

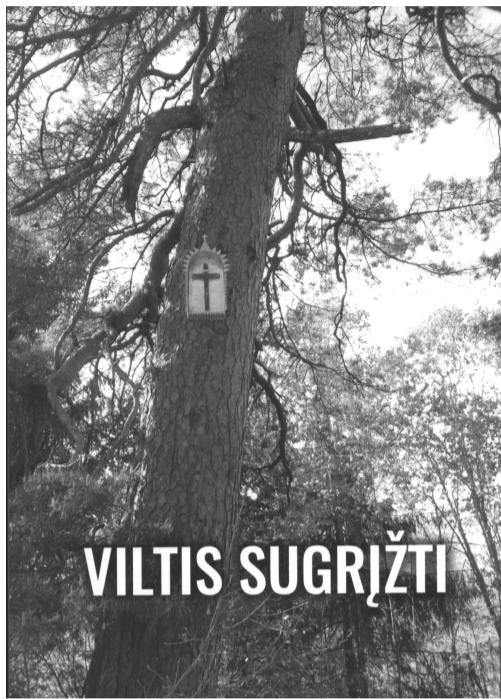
Auka Tėvynei buvo reikalinga

Knygos pratarmėje įrašyta: „Baisius gyvenimo universitetus praėjome ir mes – buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai iš Ukmergės rajono“. Knyga sudaryta keletos autorių pastangomis. Tai – Monika Gražienė, Aleksandras Gražys, Rozalija Malinauskienė, Tamara Reingardtienė, Aldona Kalesnickienė. Knygos pratarmėje skaitytojas randa skaičius: 1941–1952 metais iš Ukmergės rajono buvo išvežti 2278 žmonės. Tremtiesvietos – Krasnodaras, Vorkuta, Igarka, Irkutskas, Tomskas, Norilskas, Inta, Rešiotai, Magadanės, Krasnojarskas, Mordovija, Altajaus kraštas. Knygoje pasidalijusių žmonių mintys nuskamba pagrindiniu leitmotyvu: ši auka Tėvynei buvo reikalinga. „Nors daugelio iš mūsų buvo sugriauti gyvenimai, palaužta sveikata ir prarasta jaunystė, užvertos durys mokslui ir karjerai, bet mes sugrįžome į Tėvynę gyvi ir sulaukėme laisvos Lietuvos“, – šie žodžiai įvairiais aspektais persipina kiekvieno parašiusio prisiminimus knygoje „Viltis sugrįžti“ mintyse.

Prisiminimus knygoje pažeria Algė Trakimavičiūtė-Kirvelienė, Regina Banyakė-Giedraitienė, Tamara Reingardtienė, Aleksandras Gražys, Albina Navickienė, Aldona Bareikytė-Vodzinskienė, Elena Bisturytė-Budrienė, Stasė Valiušytė-Zagelienė, Alfonsas Morkūnas, Bronius Bisturys, Jonas Jūras, Felė Masiulytė ir kiti.

Aleksandras Gražys pasakoja, kaip mūsų šeima tremtyje „praturtėjo“:

„Lietuviai ir ant akmens sugeba išgyventi. Jie rovė kelmus, šaknis, kastuva varpė žemę, augino bulves ir daržoves. Po kelerių metų mano tėvai, kartu su kita šeima įsigijo karvę. Melždavo ją pakaitomis, kas antrą dieną. Kambarje pradėjome laikyti porą vištų. Man tekėdavo žiemą joms smulkiai sukarpti sasiuvinio lapus. Žiemą tokį

„patiekalą“ vištos labai mėgo. Mama paaiškino, kad vištos, žiemą lesdamos popierių, gauna daugiau kalcio ir kiaušinių lukštai būna stipresni. „Kaspeneigas, kad lietuviai yra darbštūs, sumanūs išradingi?!“

Knygoje apie tremtį nedaug randame aprašymų apie išdavystes padariusių žmonių prisipažinimą. Elvyra Kerulytė apie tai rašo šioje knygoje: „Gal dalis šeimų ir nebūtų buvę ištremti, jei ne vietiniai miestelio gyventojai, kurie „matė ir žinojo“ daugiau negu tais nelėmatais metais reikėjo matyti, žinoti, kurie uoliai tarnavo atėjūnams, tikėdamiesi naudos, palankumo sau ir savo šeimai. Bet būti išdaviku, „parduoći“ sąžinę irgi nebuvo lengva, nes tokie gyveno kaip akmenį po kaklų pasirišę. Ir dalį žmonių tas akmuo spaudė, dusino... Gal lengviau buvo tiems, kurie, kad ir žilos senatvės sulaukę, prisipažino, atgailavo, nors kažkā pakeisti, gyvenimo pakartoti negalejo. Vietinių žmonių pasakojimu „uoliai“ trėmimų metu talkino tuo metu Deltuvos seniūnu buvęs Povilas Šemeta, kuris, sulaukęs 93 ar 95 metų amžiaus paprašė kunitigo, kad jis per pamokslą jo žodžiaiatsis atsiptažytų žmonių, kuriems jis daug blogo padarė.“

Keručių šeimos prisiminimai

Atvežę Keručių šeimą į Sibirą, Krasnojarsko krašto Daursko rajono Petapovo kaimą, apgyvendino juos pašiūrėje. Spalio pabaigoje čia jau nuožmė žiema. Patiemis teko pasirūpinti, kaip bent minimaliai išsikurti ir apšildyti tą pašiūrę. Aplink jokių šakelių ar pagalių, kuriais būtų galima pakurti krosnį. Juos savo laiku surinko vietiniai gyventojai. Vienintelė išeitis – kuro galima rasti taigoje. Kolūkis davė jautį, įkinėtą į roges. Ijas sėdo Keručių duktė Laima. Nuvykus į mišką prisipjovė šakų, surinko besimėtančius pagalius ir, kol dar šviesu, rengėsi gržtīti namo. „Skubėjau važiuoti ir staigiai paraginau jautį, kuris, paėjėjęs kelis žingsnius, sustojo ir – nė iš vienos. Laimei pasipainiojo vietiniai vyrai ir paaiškino, kad, kol sodriai nenusikeiksiu, jis ir nejudės.

Sveikiname

Garbingo 85-ojo asmeninio bei 60-ojo santuokos jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikinu buvusius Krasnojarsko krašto tremtinius Albiną ir Reginą BENDŽIŪNUS.

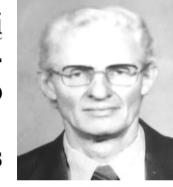
Linkiu puikios sveikatos, geros nuotaikos, išlikti tokiem pat energingiem, darbštiems ir kūrybingiem.

Tremties draugė Antanina Juodaitytė-Duobiéné

80-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname buvusį Krasnojarsko kr. Užuro r. tremtinį Algimantą GRIGALIAUSKĄ. Linkime stiprios sveikatos, prasmingų gyvenimo metų, skambią dainų ir prašome Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Kretingos filialas

90-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusį Krasnojarsko kr. Skotobrogo r. tremtinį, LPKTS Vilkaviškio filialo ilgametį tarybos narį Antaną Sigitą ŽVIRBLĮ.

Linkime sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Vilkaviškio filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Jonavos filialo narį Saulių Teofilį LIPNIŪ.

Linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės, laimingų ir džiaugsmingų metų bei Dievo palaimos.

LPKTS Jonavos filialas

Nuoširdžiai sveikiname jubilieju švenčiančius Anykščių filialo narius: Mariją TAMOŠIŪNIENĘ ir Bronę KONDROTIENĘ – 85-ajį, Joaną ČERŠKUVIENĘ – 75-ajį.

Linkime sveikatos, šviesių gyvenimo akimirkų ir Dievo palaimos.

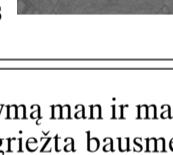
LPKTS Anykščių filialas

80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusį Krasnojarsko kr. Balaktino r. tremtinį Česių Vaclovą GRIGĄ.

Linkime ilgų gyvenimo metų, artimųjų meilės ir draugų pagarbos, džiaugsmingų valandų, prasmingų dienų, sveikatos ir Dievo palaimos.

**LPKTS Šilutės filialas,
žmona Jadvyga, giminės**

Keikiausi, kaip galėjau, nors mantai buvo ir svetima, ir nepriūmtina, bet, ką darysi, kai mirtis alsuoja į nugara. Keiksmai padėjo. Jautis tikrai pajudėjo.“

„Lituanikos“ likimas

„Lituanika“ – antisovietinis judėjimas, kurio nariai buvo Ukmergės gimnazistai. Jo atsiradimą iniciavo DKA vadas Alfonsas Morkūnas-Plienas. Gimė legaliai gyvenančių asmenų pogrininė organizacija. Steigiamajame susirinkime dalyvavęs DKA „B“ rinktinės vadas Alfonsas Morkūnas-Plienas kalbėjo: „Ten, kur negali prieiti partizanai, prieis „Lituanikos“ nariai.“ Jie priėmė tokio turinio priesaiką: „Stodamas į partizanų gretas, aš įsipareigoju ryžtingai kovoti už Lietuvos laisvę prieš sovietų valdžią. Įsipareigoju tiksliai vykdyti partizanų vadovybės visus įsakymus, griežtai saugoti man patikėtą paslaptį.

Už priesaikos sulaužymą man ir mano artimiesiems gresia griežta bausmė – sušaudymas, ir tepadeda man Dievas.“

„Lituanika“, prasidėjus jos narių areštams, buvo likviduota. Jauniesiems kovotojams pagerbtį 2009 metais prie Ukmergės A.Smetonos gimnazijos sienos pritvirtinta atminimo lenta su užrašu: „Šioje gimnazijoje 1947 metais veikė DKA „B“ rinktinės pogrininė antisovietinė jaunimo organizacija „Lituanika“. Jos narius 1948 metų gegužę susodino į gyvulinius vagonus.

Knygoje „Viltis sugrįžti“ tarp skaudžių prisiminimų išsibarstę ir poezijos posmai, gausu nuotraukų. Nedidelės apimties knygelė – tik 100 puslapių – o joje tiek emocijų, nuoseklių pasakojimų, susitikimų su Ukmergės krašto patriotais. Šiknygatarsi patvirtina tautos išminčių: tauta tol gyva, kol gyva jos atmintis.

Aušra ŠUOPYTĖ

Užsiprenumeruokite, Tremtinį!

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu

www.prenumeruok.lt

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,45, 3 mėn. – 7,34, 6 mėn. – 14,69 Eur.

2017 m. balandžio 21 d.

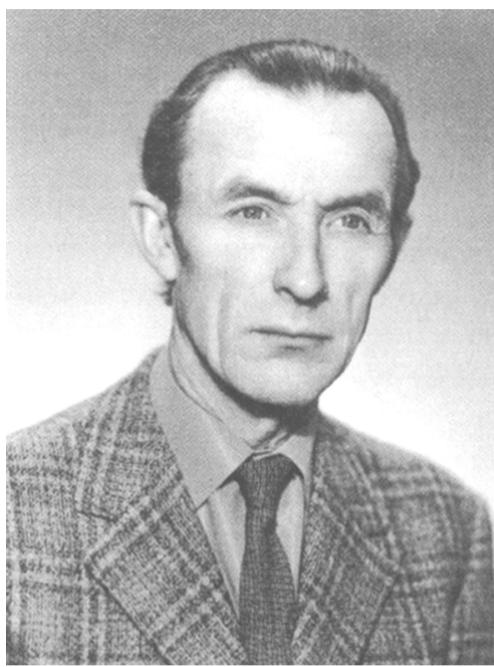
Tremtinys

Nr. 15 (1229)

5

Drožinėjantis ir eiliuojantis žemaitis

Partizaną, tautodailininką Joną RUŠKIĮ prisimenant

Raudondvaryje, Kauno rajone, gyvenęs Antanas Ruškys jau buvo pradėjęs skaičiuoti devintą dešimtį (gimęs 1924 metais), išleidęs atsiminimų, pozijos knygas, savo, kaip tautodailininko, kūrybos albumus. Deja, negailestinga mirtis 2012 metų pradžioje ji išplėše iš mūsų.

Antanas Ruškys buvo penktasis, pagrundukas, ūkininkų patriotų, knygnešių, lietuviai kalbos gynėjų giminės vaikas, matės karę niokojamą žemę, mylėjės senolių gimininę, ypač klevų ošimą, stebuklingą jų sulą, prakaitu išaugintą kvepiancią duoną, Tėvynės Laisvę. Kilęs iš Auksoro kaimo, Endriejavo valsčiaus, Klaipėdos krašto, tačiau jo širdies gerumo pakako abiem brangioms vietoms. Paskario pasipriešinimo okupantams dalyvis, politinis kalnys ir tremtinys, tačiau pokalbiuose labiau kalbėjės apie šių dienų problemas ir, žinoma, kūrybą. Jis – nepailstantis medžio drožėjas, koplytstulpiai meistras, surengės trisdešimt savo kūrybos parodų. Jo skulptūros, kryžiai, koplytėlės yra išsibarstyę po visą kraštą. Tai darbai, skirti draudimo laikotarpiui, partizanams, žuvusiems už Lietuvos Laisvę, atminanti, Lietuvos Atgimimui, arkivyskupui kankiniui Mečislovui Reiniui, sovietų sunaikintam gmtajam kaimui. Jo kūriniai priskirtini „naivaijam“ menui, kai herojų išorinis panašumas reiškia mažiau už autoriaus mintį.

Vienas iš ryškiausių Antano Ruškio kūrinių – koplytstulpis arkivyskupui M. Reiniui atminti stovi Skapiškyje, Kupiškio rajone, žinomas publicistės dr. Aldonos Vasiliauskienės sodyboje. Pastatytas 2007 metais, minint jo 100-ąsias kunigystės metines. Darbas susideda iš trijų dalių: viršutinėje – skulptūra, vidurinėje – išraižytas paveikslas su prasmingu tekstu, žemutinėje – lauko akmenų postamentas. Koplytstulpį pašventino vyskupas Juozas Preikšas, čia vyksta įvairūs renginiai.

Likimas šiam žmogui nepagailėjo išbandymu ir kančios. Ruškiai kilę iš senos miškininkų giminės. Tai buvo šviesūs žmonės, augino vaikus, ruošė juos gyvenimui. Antano tėvelis Antanas Pranas, būdamas trisdešimt penkerių, 1905 metais per prievertą

tapo Rusijos caro kareiviu ir buvo išsiustas į Tolimuosius Rytus karauti su Japonija. Sugrįžęs pamatė, kad ūkis praskolintas. Tad nematė kitos išeities, kaip, pasiskolinus kelionei dar du šimtus auksinių rublių, su draugo Jono Jurgaičio „šipkartė“ iškeliauti uždarbiauti į Ameriką. Šešerius metus Pitsburge kasė anglį, siuntė namo pinigus skoloms padengti. Sako, žmogus taip ilgėjosi Lietuvos, kad paskui jau ir naktimis nemiegojo...

Sugrįžęs į Lietuvą, skubėjo kurti šeimą, auginti vaikus. Deja, pirmoji jo moteris Barbora Gaižauskaitė, gimdydama dukrelę Barborytę, mirė. Teko žmogui skubiai ieškoti kitos žmonos. Rudgalvių kaime pasipiršo Izabelei Labokaitei, darbščiai, balsingai „pelytei“, su kuria susilaukė penkių vaikų. Tačiau ir jiems gyvenimas buvo ne rožėmis klotas. Atėjo 1914-ieji. Jau 44 metų sulaukusių vyrui vėl reikėjo karauti Rusijos caro pusėje. Paskui – vokiečių nelaisvė, net teismai už „tėvynės“ Vokiečijos išdavystę. Išgelbėjo Izabelės išradimus, kaiji į teismo salę Tilžėje atbildėjo su būriu vaikų...

Kalbėdamas apie motiną, Antanas Ruškys visada paminėdavo ir jos dėdė kunigą, vėliau kanauninką Juozapą Laboką, vyskupo Motiejaus Valančiaus mokinį, Kauno kunigų seminarijos profesorių, ne kartą baustą okupantų už lietuviybę, kai gyveno Vilniuje ir buvo šv. Onos bažnyčios klebonu. Jis buvo ruošiamas vyskupu, o netapo tik per lenkų intrigas. Už savo lietuviškumą Vilniaus lenkų ir okupantų rusų ištremtas, pasiekęs net Peterburgą, o į Lietuvą sugrįžo 1918 metais, pasikeitus su Rusija... belaisviais. Mirė 1921 metais. Palaidotas Vilniuje, Rasų kapinėse, šalia Jono Basanavičiaus. Deja, kartais jau taip atsitinka, kad ilgus metus kanauninko kapavietė buvo apleista ir tik 2006 metais, minint šio patrioto 150-ąsias gimimo metines, giminės iniciatyva kapas ir paminklas restauruoti.

Antanui teko ragauti karčios Lietuvos partizano duonos. Jis prisimena, kad dar 1939 metų kovą jų šeima stebėjo įvykius, kai Lietuva mobilizavosi lenkų ultimatumui atremti. Kariuomenė, kur tarnavo brolis Stasys, leitenantas, pristatė savo išaugintą žirgą. 1940 metais Endriejavo žemė tapo pasienio zona, rusai ūkininkus varė iš namų, statė bunkerius, niokojo laukus, žmonės masiškai traukėsi į Vakarus. Prasidėjo karas... Paskui vėl atidundėjo senasis okupantas. Antanas išėjo į Kosto Tičiaus partizanų būrio Vaišvilo grupę. Buvo sužeistas, sugipsuotam teko slapstytis pas žmones, vėliau slėptuvėje netoli tėviškės.

Daugiau ar mažiau žinome Lietuvos istoriją, tačiau Antano Ruškio gyvenimas – tai tarsi sutrumpintas jos variantas. Apie tai jis rašė viename ei-lėraštyje:

*Po mano kojom tėviškės
gaisrai netemo,
Kada pašauks? Aš lauksiu*

kaip karys!

*Krauju mazgojo priešai gmtą žemę,
Nešiojo pelenus tik
rytmečio šiaurys...*

(„Kario partizano kelias“)

Išdavė mokyklos klasės draugas, stribas Stasys Liniauskas. Dešimt metų kalėjo Kemerovo sritys lageryje, vėliau išsiustas į Kazachstano Čiurubaj Nūros lagerį – uždarą kalėjimą, į tremtį Krasnojarsko krašte, kur už sūnaus pasipriešinimą okupantai jau buvo atgabenė tėvus. Į Sibirą buvo išvežtos aštuonios Antano seserys su šeimomis: Endriejavo viršaičio žmona Barbora Dausynienė, jos sūnus Benas, partizanas, žuvo Lietuvoje 1950 metais. Kitas jos sūnus Vytautas mokėsi ir slapstėsi, tačiau susirgo džiova ir jaunas mirė.

Antanas Ruškys tėvynės nematė aštuoniolika metų. Jis manė, kad turi Aukščiausiojo priesaką aprašyti visa, ką matė ir kentėjo, pasakyti Lietuvai, kad Laisvė yra šventa, nepavergiama, nenugalima. Jau 1988 metais su pirmuoju tremtinių choru bandė gaivinti ir kelti Lietuvą, su bendraminčiais ieškojo žuvusių partizanų kūnų, užkastų grioviuose, duobėse, žvyruobėse, rinkoję kaulelius ir iškilmingai laidoją kapinėse, drožė kryžius. Visa tai užrašė, kūrė eiles.

Esu palydėjęs skaitytojui kelias Antano knygas. Jis išleido tris eileraščių rinkinėlius, dar keturias knygas apie tremtį, savo krašto istoriją. Pirmoji – „Raudonosios katorgos kelias“ (1994). Paskutinioji knyga – jo darbų albumas „Prakalbinti ąžuolai“ (2009). Visada didžiavosi, kad kančių ir vilties istorijos knyga „Endrie-

javo žemė“ (2002) Tautos fondo ir Partizanų globos fondo iniciatyva buvo pristatyta Lietuvių dailės muziejuje, Lietuvių bendruomenėje Lemonte, JAV. Tai savotiškas fenomenas, žinant, kad Antanui Ruškiui teko mokytis tik pradžios ir žemės ūkio mokyklose. Jo universitetai – pats gyvenimas, kančia ir gėrio suvokimas. „Kaip brangiausio, gražiausio kampelio prie Baltijos krantų, nepamirškime savo Tėvynės. Šaukimės Aukščiausiojo apšvesti mus, įkvėpti meilės savo kraštui, sugrįžti namo išvykiuiems ir pasilikti čia, o atėjus laikui pavirsti į gimtosios žemės smiltelę, iš kurios pakilome. Tegu išauga nauja karta, stipresnė už Tėvynę paliekančius, jei reikės, tegu tampa jie Tėvynės gynejais. Tegu vadina Lietuvą brangiausiu žemės kampeliu, kaip senieji karaliai, kunigaikščiai ją gynė, knygnešiai ir savo kalbos saugotojai, pat riotai išsaugojo mūsų šaknis...“ – taip šaukė mus tautodailininkas ir poetas Antanas Ruškys.

Humanitarinių mokslių daktarė Jolanta Zabulytė rašė: „Antano Ruškio darbų gausa ir įvairovė byloja apie šio žmogaus darbštumą, kūrybingumą ir siekį kalbėti apie mums visiems svarbius dalykus – skatinti patriotinius ir religinius jausmus, pajusti ilgus amžius menančio medžio rievų šnabždesį ir iškalbingus kitam gyvenimui jį prikėlusiameistro prisilietimus“.

Prieš mirtį Antanas perdarė man paskutinį eileraštį, tikėdamasis, kad jis atsidurs jo naujoje knygoje. Deja, jis jau pasaulio neišvydo...

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Kunigai partizanų ir šaulių gretose 1918–1923 metais

Ruošiantis minėti Lietuvos Neprisklausomybės 100-metį, reikia prisiminti ir tuos Lietuvos kunigus, kurie anuomet sunkiu laiku sielojos, rūpinosi ir daug padėjo steigiant partizanų ir šaulių būrius, organizuojant ginklų fondus, superkant iš vokiečių šaudmenis, ginklus ir aprangą kovojojams. Jie rėmė šaulius per spaudą ir finansiskai, šventino šaulių vėliavas, ragino kovoti ir net kai kurie patys dalyvavo pirmose fronto linijose su partizanais ir šauliais.

Šią spragą – kiek kunigų prisdėjo prie Šaulių sajungos darbo, – reikėtų labiau išplėsti ir surinkti daugiau žinių. Žemiau pateikiama informacija, surinkta iš istorinės literatūros žinučių.

Arkivyskupas Pranciškus Karevičius buvo Šaulių sajungos garbės šaulys. Jam dovaną ir raštą įteikė šauliai Marijampolėje, šventinant Šaulių sajungos šventę. Taip pat ark. P. Karevičius buvo apdovanotas „Šaulių žvaigždės“ ordinu.

Pirmame Šaulių sajungos atstovų suvažiavime 1920 metais Kaune, be kitų narių, į garbės teismą išrinktas kan. prof. Juozas Tumas-Vaižgantas. I Šaulių sajungą jis įstojo 1920 metų vasario 20 dieną Kaune. Jis redagavo „Trimitą“ tris mėnesius (Nr. 2–13) ir pats rase kiekvienam numeryje. Vaižganto straipsniai iš „Trimito“ vėliau įdėti į jo raštą III tomą „Su šauliais“.

1918 metų pabaigoje partizanų-šaulių labui jau darbavosi kun. Padleskis – Jurbarke, kun. Želvys – Panevėžyje.

Partizanų-šaulių rėmėjais buvo: dek. kun. J. Jasienis, kun. Lapis, kun. K. Gedvilas, Perlojos klebonai kun. Ignatas Šopara ir kun. Leonas Petkelis. Pastarasis buvo ne tik dvasios, bet visuomeninio bei karinio-partizaninio veikimo vadu.

1918 metais Alytaus apskrities Nedingės klebono paraginti ūkininkai nuginklavo vokiečių okupacine administraciją. Taip pasielgė su dvaro ūkvedžiu, pienininku ir kareiviais, kurie prižiūrėjo ūkio darbus.

Seinų apskrities Kučiūnų klebonas kun. Juozas Galeckas suorganizavo vokiečių nuginklavimą ir rekvizuotų gyvuliu atėmimą iš vokiečių, besitrau-

kiančiu į Vokietiją ir norėjusių pasiimti kartu. 1918 metų pabaigoje kun. J. Galeckas suorganizavo pirmajį partizanų būrį (apie 60 vyrų), o kitą būrį – Rudaminos parapijos vikaras kun. Juozas Juozaitis. Šie kunigai – labiausiai pasižymėjė kovose su lenkais partizanų vadai. Kun. J. Galeckas ragino jaunus parapijiečius stoti į Lietuvos karuumenę, vyresnius – duoti jiems maisto, drabužių, ginklų. Ir pats pirmas savanoriams 1919 metų kovą padanovajo du arklius, vežimą, nupirko specialų katilą maistui gaminti, itaisė virtutę, atveždavo iškeptą duoną.

Sumanūs partizanų būrių steigėjaibus Leipalingio parapijos klebonas kun. Jonas Juodviršis, Kapčiamiesčio parapijos klebonas kun. Pranas Urbanavičius.

1919 metų rugsėjo 7 dieną įsisteigė pirmasis šaulių būrys Gelgaudiškyje. Jį įsteigė kun. Stasys Mikelkevičius, vienos klebonas. Jis mėgino sutelkti ir Plokščių šaulių būrį.

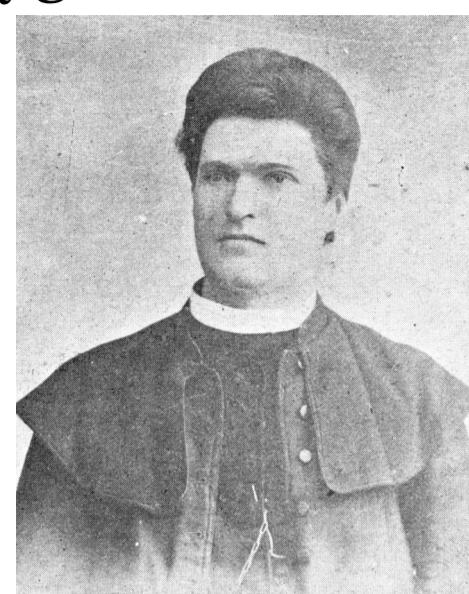
1919 metų lapkričio 27 dieną gautas Žemaičių vyskupo leidimas organizuoti bažnyčiose rinkliavas Šaulių sajungos reikalams.

1919 metais peoviakų (POW) sajūdžio metu Kaune buvo suorganizuota svarbesnių valstybinių įstaigų apsauga. Prie vienos stovėjo sargyboje kun. Mykolas Krupavičius. Jis viename Šaulių sajungos centro valdybos posėdyje pasakė, kad gavęs šautuvą iš Vlado Pūtvio rankų. Vėliau kun. M. Krupavičius, kaip Seimo narys, stipriai parėmė Šaulių sajungos statuto svarstytmę ir jo priėmimą, taip pat dalyvavo Seimo komisijoje, kuri tą statutą 1921 metais parauso. Todėl per Šaulių sajungos suvažiavimą 1922 metais kun. M. Krupavičius buvo išrinktas į centro valdybą.

1920 metais Kauno šaulių sąraše, kurie turi nuosavą ginklą, įrašytas ir kun. Ambraziojus, Garliavos klebonas ir Garliavos būrio šaulys.

1920 metų rugpjūčio 9 dieną Semeliškėse buvo 50 asmenų partizanų-šaulių būrys, kurį suorganizavo klebonas dr. J. Steponavičius ir kun. Sadūnas.

1920 metų gruodžio 17 dieną Kudirkos Naumiestyje įsisteigė „Ginklų pirkimo biuras“. Kitais metais biuro vadovybę sudarė: kun. Pijus Dambrauskas, kan. Adolfas Sabaliauskas-Žalia Rūta, kan. prof. Fabijonas Kemėžis, pranciškonas kun. dr. Jonas Matusas, kuris vėliau paraše „Lietuvos Šaulių sajungos istoriją“. Daug straipsnių paraše slapyvardžiu Vygentas – dr. Juozas Purickis ir Vincas Mykolaitis-Putinas.

Kunigas Juozapas Galeckas

Kunigas dr. Juozas Bakšys

J. Steponavičius 1921 metais ėjo šaulių rajono vado pareigas. Kun. Šlamas 1920 metais sutiko būti šaulių būrio pirmininku, kun. Dailidė buvo net rinktinės valdybos pirmininku. Kun. Butvila 1920 metais buvo Lietuvos Gynimo komiteto apskrities pirmininkas.

Šaulys kun. Juozas Bakšys, Merkinės progimnazijos direktorius, aktyviai reiškėsi vietos visuomeniniam gyvenime. Jo labai nekentė lenkai, kurie jį 1924 metų gruodžio 17 dieną iš pasalų peršovė. Nuo tos žaizdos kun. J. Bakšys mirė Kauno ligoninėje.

Šaulių laikraštyje (vėliau – žurnalas) „Trimit“ bendradarbiavo kun. prof. dr. Mečislovas Reinys, tapės vyskupu, prel. Adomas Jakštasis-Dambrauskas, kan. Adolfas Sabaliauskas-Žalia Rūta, kan. prof. Fabijonas Kemėžis, pranciškonas kun. dr. Jonas Matusas, kuris vėliau paraše „Lietuvos Šaulių sajungos istoriją“. Daug straipsnių paraše slapyvardžiu Vygentas – dr. Juozas Purickis ir Vincas Mykolaitis-Putinas.

Šaulių sajungos centro valdyba įsigijo nuosavus namus ir juos pritaikė veikimui. Jų pašventinimas įvyko po dvejų metų, 1928 metų sausio 7 dieną namus pašventino kan. J. Tumas-Vaižgantas. Teigiamo, kad kun. Juozas Vaiškaitis paaukojo šių namų pirkimui 25 tūkstančius litų.

Gintaras LUČINSKAS

Knyga, sugrąžinusi į praetį

Neseniai Pasvalio krašto politiniai kaliniai ir tremtiniai buvo susirinkę į prasmingą popietę. Joje pristatyta tremtinio Jono Valeikos knyga „Atsimimai 1933–2013“.

Renginį pradėjo tremtinė Natalija Tribušienė, uždegdama žvakes, kurių liepsnelės apšvietė ant lino staltiesės padėtą J. Valeikos knygą. Sunkų tremties kelią simbolizavo ir žvakidė, apipinta javų varpomis, apraizgyta spygliuota viela ir perrišta tautine juosta.

N. Tribušienė kalbėjo apie tragiskiausius Lietuvai tremties metus, apie Pasvalio krašto tremtinius, jų likimą ir sunkų kelią namo. Vieni savo išgyvenimus apraše būdami toli nuo Tėvynės, o Lietuvai atkūrus neprisklausomybę – juos pagarsino. Kiti prisiminimus už-

raše jau vėliau. Dar kiti tik dabar ryžosi papasakoti tai, ko niekada neįstengė pamiršti.

Savo skaudžios praeities iki šiol nepamiršta ir Jonas Valeika. Kažkastarsi liepia imti plunksnų į rankas ir rašyti, kad ateinančios kartos apie tai skaitytų...

Jono Valeikos knyga – unikalus leidinys, spausdintas ir įrištas paties autoriaus. Deja, tik keli egzemplioriai, todėl knyga keliauja iš rankų į rankas – jos nusipirkti neįmanoma.

O knyga išties įdomi: joje daug istorinių faktų, dokumentų, nuotraukų, kuriose užfiksuoti svarbesni autoriaus gyvenimo įvykiai.

Viena iš skaitytojų E. J. rašo: „J. Valeikos knyga labai sujaudino, nes itin tiksliai, aiškiai, suprantamai viskas

aprašyta ir net sueiliuota. Tai mūsų tautos istorija... Si knyga daug pasako ir apie autoriaus asmenybę. Tai ne-

neįprastai darbštus, atkaklus, kūrybingas, doras, aukštostas dvasinės kultūros žmogus. Nuo pat ankstyvos jaučių žlugdytas, bet nepalaužtas, tarsi šimtametis Lietuvos ąžuolas. Viluosi, kad ši knyga bus išsaugota ateities kartoms“.

Tremtinė mokytoja Regina Trepekkūniene perskaičiusi knygą tvirtino: „Tai yra lobis“. Ji pagal J. Valeikos eiles parengė literatūrinės kompozicijos scenarijų. Kompoziciją atliko tremtiniai: G. Vaičiulienė, N. Tribušienė, R. Šikštienė, A. Rasiukienė, O. Rasiukienė, B. Turauskienė, I. Krivickienė, V. Ranonienė, A. Šleivys, A. Vileišis,

F. Danušaitis. I poezijos pynę įsipynė ir tremtiniai choras, vadovaujamas G. Bagdonavičiūtės.

Renginyje dalyvavę svečiai – Eglė Vegytė-Anilionė, Romualdas Leimonas, rajono savivaldybės administracijos direktorius pavaduotojas Paulius Petkevičius – nuoširdžiai bendravo su knygos autoriumi Jonu Valeika ir kitais tremtiniais. Paulius Petkevičius yra tremtinio vaikaitis, ir mūsų išgyvenimai jam tarsi savi.

J. Valeikos knyga mus sugrąžino į praetį, kurią išgyvenome ir, vedinivilties, tikėjimo bei maldos, gržome į Tėvynę.

Baigiantis popietei, jaudinančiai nu-skambėjo visų bendrai giedama malda „Marija, Marija“.

Vida RAMONIENĖ

2017 m. balandžio 21 d.

Tremtinys

Nr. 15 (1229)

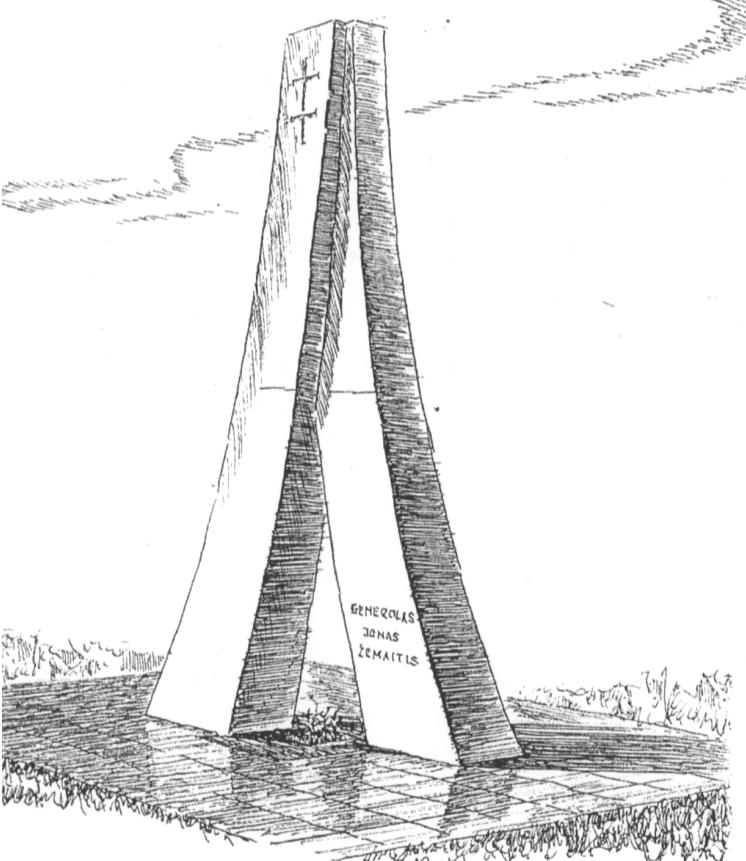
7

Esame, kol gyva atmintis

Paminklai Jono Lukšės piešiniuose

Paminklas Lietuvos kariams, 1940–1991 metais žuvusiems už Tėvynės laisvę, kovose, kalėjimuose, tremtyje, pastatytas Pirmojo Lietuvos prezidento karo mokyklos 20 laidos karių ninkų Kauno Šančių karių kapinėse

Paminklas LLKS tarybos prezidiumo pirmininkui generolui Jonui Žemaičiui-Vytautui Palangoje. Autorius skulptorius Jonas Jagėla

Skelbimai

Balandžio 22 d. (šeštadienį) 12 val. Vilniaus karininkų ramovėje (Pamėnkalnio g. 13) įvyks Vytauto Kazilionio parodos „Dainavos apygardos partizanų paminklinės nuotraukos“ atidarymas. Dalyvaus Varėnos buvusių tremtinių ansamblis „Viltis“. Maloniai kviečiame.

Balandžio 23 d. (sekmadienį) 12.30 val. Kuršėnų švietimo centro salėje (Basanavičiaus g. 7, antrame aukšte) įvyks LPKTS Kuršėnų filialo ataskaitinis susirinkimas – konferencija. Turėkite nario pažymėjimą. Galėsite sumokėti nario mokesčių. Kviečiame aktyviai dalyvauti.

Balandžio 28 d. (penktadienį) 15 val. Druskininkų „Dainavos“ mokymo centro konferencijų salėje (Maironio g. 22) paminėsime Druskininkų rezistencijos ir tremties muziejaus įkūrimo ir veiklos 20-metį. Kviečiame dalyvauti.

ISSN 2029-509X**Tremtinys**

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

www.lpkts.ltRedaktorė Jolita Navickienė
Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė
Maketavo Ignas NavickasAdresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204
El.p.tremtinys.redakcija@gmail.comĮmonės kodas 300032645
Ats. sask. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorijabe, baltų dėmių“ remia

2 spaudos lankai
Tiražas 1840 egz.Kaina
0,61 euroSPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĒMIMO
FONDAS

Kovos keliu žengiant

Kovos broliui

*Kai, tėviškei šaukiant,
palikę namus,
Kovon pasiryžom ne vienas,
Kautynės ir vargas užgrūdino mus
Kiečiai, negu patrankų plienas.*

*Juk laisvės keliu mūsų
žingsnius pirmus
Iprasmino kritę karžygiai,
Ir meilė šalies veda pergalėn mus...
Aukščiausias palaimins ši žygį.
Tad teskime kovą suglaudę gretas
Prieš smurtą ir šlykšią apgaulę.
Be baimės pirmyn,
jei ir žūsim katras,
Kitiems patekės laisvės saulė.*

(Églis)

Balandžio 16 dieną sukako 95 metai, kai Ramygaloje Broniaus ir Marijonos (Juodikaitė) Liesių šeimoje gimė dvyniai, žymūs Lietuvos partizanai – Prisikėlimo apygardos štabo viršininkas, 1949 metų vasario 16-osios Lietuvos laisvės kovos sajūdžio Deklaracijos signataras Bronislovas (Bronius) Liesis - Kaukas, Églis, Naktis, Dainius ir Vakarų Lietuvos (Jūros) srities štabo viršininkas Antanas Liesis-Idenas, Tvanas. Tėvas buvo Ramygalos progimnazijos direktorius, mama toje gimnazijoje mokytojavo. Vėliau visa šeima persikėlė gyventi į Jurbarką, nes tėvas buvo paskirtas Jurbarko gimnazijos direktoriu. Broliai dvyniai, baigę Jurbarko gimnaziją, išstojo mokytis į Vytauto Didžiojo universitetą. Bronislovas studijavo žurnalistiką, Antanas – mediciną.

Sovietų sajungai okupavus Lietuvą, tėvas, kaip buvęs gimnazijos direktorius ir tautininkas, pateko į sovietinio saugumo nepatikimų asmenų sąrašą. 1941 metų birželio 14 dieną tėvai ir seserys Danutė ir Stefanija buvo suimti ir ištremti. Tėvas Bronius Liesis buvo ištremtas į Rešiotų lagerį (Krasnojarsko kraštą, Nižnij Ingašo rajoną), kur 1942 metų kovo 25 dieną mirė tardomas. Mama Marijona ir seserys buvo ištremtos į Komiją. Čia mama ir sesuo Stefanija nuo išsekimo, bado ir ligų 1944 metais mirė. Broliai išvengė tremties, nes tuo metu studijavo universitete Kaune.

Vokietijos žvalgybos mokykloje

Vokiečių okupacijos metu broliai išstojo į Kazio Veverskio-Senio įkurtą pogrindinę Lietuvos laisvės armiją. 1944 metais, artėjant frontui ir antrai sovietinei okupacijai, LLA nurodymu kartu su broliu Antanu išvyko į Vokietijos žvalgybos (Abvero) mokyklą FAK-203 ir ten mokėsi partizaninio karo taktilinės, diversinių operacijų, konspiracijos metodų. Šioje mokykloje, kuriai vadovavo iš Rytprūsių kilęs karinio laivyno karininkas (Kovetten-kapitaen) Laurinat, mokėsi apie 100 lietuvių.

Lietuviai vokiečių žvalgybos mokyklas rinkosi ne iš meilės nacių režimui, o gryna praktiniam pasiruošimui kovoti su sovietiniais okupantais. Mokyklose, be specifinių karinių žinių,

buvu galimybė gauti modernių ryšių priemonių, ginklų, amunicijos ir visa kita, kas galėtų praverssti Lietuvoje partizaninėje kovoje.

1944 metų gruodį FAK-203 mokykloje instruktoriai dirbės LLA narys ltn. Juozas Jurkūnas brolių Liesių ir Vytauto Sabaliausko grupei nurodė, kad nuvykus į Lietuvą iš karto užmegztų ryšius su LLA ir Lietuvos Fronto (LF) pogrindinių organizacijų nariais Raseinių krašte, taip pat perdavę jiems turėtus radijo ryšių šifrus. Gruodžio 21 dieną ši grupė parašiutais buvo nuleista Kėdainių apskritys Gudžiūnų valsčiaus Padruskalnio kaime.

Tuo metu prieš sovietus kovojančioje Lietuvos buvusi LLA vadovybė dėl visų tokių diversinių parašiutininkų grupių turėjo tvirtą poziciją – visi į Lietuvą permesti kovotojai besalygiškai privalėjo paklusti besikuriančioms partizanų struktūroms ir jų vadovybei. Surinktais duomenimis, į Lietuvą buvo permesta apie 200 desantininkų, iš kurių 80 pasireiškė partizaninėje kovoje prieš okupantus. Tarp labiausiai pasižymėjusių buvusių Abvero kursantų buvo ir broliai Liesiai, Antanas Starkus-Montė, Vytautas Gužas-Kardas, Steponas Girdžiūnas-Gegužis, Vladas Juozokas-Petraitis, Adolfas Kubilius-Balys.

Padėjo organizuoti Prisikėlimo apygardą

Brolių Liesių ir V. Sabaliausko grupė ilgai Kėdainių krašte neužsibuvo. Pats V. Sabaliauskas jau 1945 metų kovą pateko į enkavedistų pasalą ir buvo suimtas, o Bronius ir Antanas Liesiai patraukė link Jurbarko, kur susitiko su V. Gužu-Kardu, su kuriuo karto mokėsi FAK-203 mokykloje (V. Gužas-Kardas į Lietuvą buvo permestas 1944 metų gruodį Tauragės miškuose), ir partizanavo Jungtinės Kęstučio apygardos Lydžio rinktinėje. Netrukus broliai susitiko su kitais Pietų Žemaitijos partizanų vadais, vėliau tapusiais pagrindiniais veikėjais centralizuojant viso ginkluotojo pasipriešinimo procesą – kpt. Jonu Žemaičiu-Vytautu, aviacijos ltn. Juozu Kasperavičiumi-Visvydu, kpt. Juozu Čeponiu-Tauragiui, Petru Bartkumi-Žadgaila. 1947 metų lapkritį Jungtinės Kęstučio apygardos vadas Jonas Žemaitis-Vytautas Bronių ir Petrą Bartkų-Žadgailą paskyrė organizuoti Prisikėlimo apygardą, kuri buvo įkurta 1948 metų balandžio 1 dieną. Organizuojant naujos apygardos štabą prie B. Liesiaus-Nakties ir P. Bartkaus-Žadgailos prisijungė Vytautas Šniuolis-Vytenis. Tų pačių metų liepos 27 dieną B. Liesiaus-Naktis buvo paskirtas Prisikėlimo apygardos štabo viršininku, taip pat redagavo apygardos laikraštį „Prisikėlimo ugnis“.

Antanas Liesis-Idenas, Tvanas 1947 metų gegužės 20–25 dieną vykusiame Jungtinės Kęstučio apygardos vadų pasitarime buvo paskirtas apygardos štabo Informacijos ir žvalgybos skyriaus viršininku. 1948 metų birželio 8 dieną jis buvo paskirtas Lietuvos Vakarų (Jūros) partizanų srities Pro-

pagandas ir agitacijos skyriaus viršininku. 1948 metų rudenį Žemaičių apygardoje ryšiams tarp apygardos ir Jūros srities štabų palaikyti bei organizuoti ryšių tinklą, apygardos viduje buvo suformuotas specialusis būrys, kurio vadovu buvo paskirtas A. Liesis-Idenas. 1949 metais žuvus srities vadui mjr. Aleksandriui Milaševičiui-Ruoniui bei štabo viršininkui Vaclovui Ivanauskui-Vyteniui tapus srities vadu, rugsėjį A. Liesis-Idenas buvo paskirtas srities štabo viršininku.

Sovietiniai saugumiečiai aktyviai per savo agentus ir smogikų grupes ieškojo Jūros srities štabavietės. Emblemati nėrėsi iš kailio, kad sunaišintų srities vadą V. Ivanauską-Vytenį ir štabo viršininką A. Liesis-Ideną. Ilgą laiką buvo manoma, kad A. Liesis-Idenas su srities vadu V. Ivanauską-Vyteniu žuvo 1951 metų vasario 10 dieną Telšių rajono Čepaičių kaimme, tačiau ištyrus Lietuvos Ypatingojo archyvo dokumentus, tai nepasitvirtino. Galima teigti, kad A. Liesis-Idenas žuvo iki 1951 metų vasario 10 dienos. Žūties aplinkybės iki šiol pilnai ir neišaiškintos.

Garbingi įvertinimai

1997 metų gruodžio 22 dieną A. Liesiui-Idenui buvo pripažintas kario savanorio statusas, Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerijos 1998 metų gegužės 13 dieną įsakymu jam buvo suteiktas pulkininko leitenanto laipsnis (po mirties), Lietuvos Respublikos Prezidento 2004 metų lapkričio 17 dienos dekretru jis buvo apdovanotas Vyčio Kryžiaus ordino Kmandoro kryžiumi (po mirties).

B. Liesis-Naktis 1949 metų vasario pradžioje tapo Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos prezidiumo nariu ir vasario 2–22 dienomis Prisikėlimo apygardos veikimo teritorijoje tarp Radviliškio ir Baisogalos esančiamė Minaičių kaimė įrengtoje slėptuvėje dalyvavo visos Lietuvos partizanų vadų suvažiavime, kuriame buvo paskelbta apie vieningos pasipriešinimo organizacijos – Lietuvos laisvės kovos sajūdžio įkūrimą, vasario 16 dieną buvo priimta LLKS Tarybos Neprisklausomybės deklaracija. Suvažiavime B. Liesis-Naktis buvo paskirtas LLKS Tarybos prezidiumo nariu ir visuomeninės dalies Tautinio skyriaus viršininku, jam suteiktas laisvės kovotojo partizanų kapitono laipsnis.

B. Liesis-Naktis mėgo rašyti eileraščius ir savo eiles pasirašydavo Églis slapyvardžiu. Jo eileraščius dažniausiai vyriausios vadovybės leidinyje „Prie rymančio Rūpintojėlio“, kitus tekstus pasirašydavo Kauko arba Dainiaus slapyvardžiais. Broniui žuvus likę kovos draugai parengė ir išleido mašinraščio rinkinėli „Tegul jo nemari dvasia kalba už mus: Mirusio brolio partizano kūryba“. B. Liesiaus-Nakties eilės ir raštai buvo spausdinami ir pogrindžio kūrybos rinkinyje „Kovos keliu žengiant“, partizanų eileraščių rinkinyje „Mes nemirė...“, kitoje partizanų spaudoje.

Lemtingos kautynės

Bronislovas žuvo 1949 metų rugpjūčio 13 dieną Radviliškio apskritys Grikiškio valsčiaus Užpelkių miške įrengtoje partizanų stovykloje per kautynes su MGB smogikais. Nelygioje kovoje kartu žuvo LLKS Tarybos prezidiumo sekretorius, partizanų majoras Petras Bartkus-Žadgaila, Prisikėlimo apygardos štabo viršininkas Vytautas Šniuolis-Svajūnas ir du neatpažinti partizanai. Žuvusiuji palaišai buvo išniekinti ir užkasti Radviliškyje. 1991 metų rugsėjo 25 dieną rasti ir iškilmingai palaidoti Radviliškio kapinėse.

Apie B. Liesio-Nakties žūties aplinkybes ir patį mūšį jo dalyvis Viktoras Šniuolis-Vytytis prisimena: „1949 metų rugpjūčio 10 dieną iš Kęstučio apygardos atžygiavo Žadgaila. Po poros dieną Svajūnas, Žadgaila, Naktis, Džiugas ir aš rugpjūčio 12 dienos vakare, susirinkę reikiama dokumentaciją, pasiėmę rotatorių, rašomąja mašinėle, išzygiavome į Užpelkių mišką (...) Nužygiavę apie 20 kilometrų, paryčiais pasiekėme Užpelkių mišką. Ten, dieną anksčiau atėjė, jau laukė keturi prisikėlimiečiai. Nors naktis buvo graži, stovykloje rušeno nedidelis lauželis. Visi po žygio sukrito pailsėti. Išaušo gražus rugpjūčio 13-osios rytas. Budėjau stovykloje, o dar vienas partizanas buvo atokiau sargyboje. Atėjo ryšininkas Dangus ir pasakė, kad apylinkėje ramu, mama ruošia pusryčius, kuriuos netrukus atneš. Kalbėdamas su ryšininku pastebėjau, kad stovyklą supa čekistai ir sušukau: „Vyrai, pavoju!“ Dangus nubėgo į tą pusę, kur buvo čekistai. Kovos draugai, pašokę iš miego, griebėsi ginklų. Prasidėjo pragariška ugnis.

Čekistai mus norėjo išstumti į lauką, bet Svajūnas davė komandą pralaužti apsupties žiedą ir veržtis į miško gilumą. Veržémés planingai, su perbėgimais, vieni kitus dengdami ugnimi. Baigiant išsiveržti iš žiedo perbėgau ir, įsitvirtinęs už storą medžio, atidengiau ugnį. Tuo metu poziciją keitė Žadgaila. Susilyginęs su manim staiga sudejavavo, griebėsi užkrūtinės ir suknubo. Dar kartą pakiečiau poziciją ir kitoje nuo manęs pusėje suknubo Naktis...

Poravalandų priešžūtį Bronius Liesis-Naktis Viktorui Šniuoliui-Vytyčiui prasitarė: „Viktorai, tu žinai, kaip siandien mane traukia žemė...“

1950 metų lapkričio 23 dieną LLKS Tarybos prezidiumo sprendimu Bronius Liesis-Naktis buvo apdovanotas 1-ojo ir 2-ojo laipsnio Laisvės kovos kryžiaus (po mirties). 1997 metų gruodžio 22 dieną jam buvo pripažintas kario savanorio statusas, Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerijos 1998 metų gegužės 13 dieną įsakymu suteiktas pulkininko laipsnis, 1998 metų gegužės 19 dienos Lietuvos Respublikos Prezidento dekretru jis apdovanotas Vyčio Kryžiaus 1-ojo laipsnio ordinu (po mirties).

Stasys IGNATAVIČIUS